

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA ANDRAGOGIKY A PERSONÁLNÍHO ŘÍZENÍ

prezenční studium
2006-2009

Petra Rubinsteinová

Kibuc jako výrobní, sociální a kulturní systém

Kibbutz as a manufacturing, social and cultural system

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Praha 2009

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jaroslav Mužík, DrSc.

Prohlašuji,

že tuto předloženou bakalářskou práci jsem vypracovala zcela samostatně a uvádím v ní všechny použité prameny a literaturu.

Obsah:

0	Úvod
1	Historie kibucu
1.1	Počátky kibucu
1.2	Kibuc po založení izraelského státu
2	Základní principy kibucu - struktura
2.1	Sociologický pohled
2.2	Rodina
2.3	Vzdělávání
3	Zemědělství a výroba
3.1	Dobrovolníci
4	Kultura v kibucu
5	Závěr
6	Soupis bibliografických citací
7	Bibliografie

Abstrakt:

Tato práce se zaměřuje na kibuc jako na neopakovatelný jev lidské společnosti. Snaží se osvětlit jednotlivé určité stránky velkého celku. Kibuc chápe jako samostatnou výrobní, sociální a kulturní jednotku, kterou se snaží analyzovat od jejího vzniku po její současný stav. Práce je věnována aspektům komplikovaného historického vývoje, problematice struktury kibucu, rodiny, vzdělávání, kultury. V neposlední řadě se zabývá též zemědělstvím a výrobou.

Abstract:

This paper focuses on a kibbutz as an unrepeatable phenomenon of the human society. It tries to enlighten particular and specific aspects of a big complex. The paper understands kibbutz as an independent manufacturing, social and cultural system, which it tries to analyse from its inception to its present condition. The paper pays attention to aspects of the complicated historical development and deals with problems concerning structure, family, education and culture in a kibbutz. Last but not least the paper inquires into agriculture and manufacturing.

0 Úvod

Cílem práce je podat čtenářům komplexnější obraz o světově jedinečném fenoménu zvaném kibuc. Autorka se snažila osvětlit mnohé stránky jednoho celku, na problematiku nahlíží z různých úhlů pohledu. Tato práce si neklade za cíl postihnout všechny aspekty kibucu, to vzhledem k jeho šíři a hloubce pravděpodobně ani není možné. První kapitola práce se orientuje na historický vývoj kibuců, na jeho počátky a na roli jakou sehrál při zakládání státu Izrael. Druhý úsek kapitoly sleduje vývoj kibucu po založení státu v roce 1948. Následuje kapitola zaměřená na strukturu a základní principy kibucu, která také nabízí sociologický pohled na kibuc ve formě snahy o jeho klasifikaci. V této kapitole je rovněž nastíněna rodina a její funkčnost a role v kibucech. Následuje krátký exkurz do vzdělávacího systému. Třetí kapitola sleduje kibuc jako samostatnou hospodářskou jednotku. Věnuje se zemědělské výrobě i průmyslu a ukazuje na vývoj a trendy v dnešním kibucu. V této kapitole najdeme též sekci o dobrovolnících, jelikož ti jsou často nedílnou podporou hospodářství osad. Poslední kapitola se soustředí na kulturní aspekty kibuců, srovnává dobu před a po příchodu globalizace a všímá si též profesionálních skupin, které na půdě kibuců operují. V závěru práce se autorka pokouší o analýzu stavu a fungování kibucu v dnešní době a také se zabývá otázkami jeho budoucího vývoje.

Autorka děkuje Doc. PhDr. Jaroslavu Mužíkovi, DrSc. za vedení a cenné rady, které jí poskytl při zpracování této bakalářské práce.

1 Historie kibucu

Kibuc, z hebrejského slova označujícího skupinu, je unikátní sociální a ekonomický fenomén lidského soužití. Má neobyčejné vlastnosti a charakteristiky a v mnoha aspektech se liší od jiných forem sociálního života v Izraeli i jinde na světě. Encyklopedia Judaica z roku 1969 definuje kibuc jako:

„...svobodné kolektivní společenství, hlavně zemědělské, ve kterém není žádný soukromý majetek a které je zodpovědné za všechny potřeby svých členů a jejich rodin.“ (domněle správný překlad autorky, z www.mfa.gov.il/MFA/MFAArchive/2000_2009/2002/11/Focus%20on%20Israel-%20Kibbutz).

Přes svůj původní až jedinečný charakter nemůže však kibuc být viděn jako zcela nový jev, cizí lidské společnosti.

Kibuc můžeme zařadit do historického hnutí, které během vývoje lidstva vyprodukovalo různé formy soužití založené na vzájemné pomoci, solidaritě a komunitním životě. Lidé se odedávna sdružovali do různých komun, aby spolu žili. Bylo to ekonomicky výhodné a zvláště v nepříznivých dobách, v období válek a nepokojů. Na počátku lidského bytí to ani jinak nešlo. Bez vzájemné kooperace a společného soužití by člověk zemřel hladu nebo byl rozšápan divokou zvěří.

Později k organizaci komun vedly často nepokoje ve společnosti. Není náhodou, že myšlenka komunálního soužití prorazila během rolnických povstání reformace v 16. století, zviditelnila se též během Francouzské revoluce v 18. století a mnoha dalších revolucích 19. století. Tato sociální hnutí zvyšovala tlak a zapříčinila ideologické vření ve společnosti, zvýšila uvědomění o nespokojenosti existujícího stavu sociální společnosti a usilovala o nové a spravedlivější formy lidského soužití. V těchto obdobích

bojovníci za nové myšlenky začali formovat komuny, z různých důvodů. Jednak aby ukázali masám lidí příklad zlepšeného sociálního života, jednak aby se ubránili (Husitské hnutí), ale také z náboženských důvodů (nejrůznější křesťanské skupiny a sekty).

1.1 Počátky kibucu

První komuny v Palestině se objevily na začátku 20. století. Skupinky lidí žijících pohromadě se nejprve nazývaly „kvutza“ – tj. hebrejské slovo pro skupinu. Slovo „kibbutz“ (také v hebrejštině znamenající skupinu) bylo používáno pro osady s větším množstvím členů. Když se průměrný počet osadníků v jednotlivých komunách zvýšil, přestal se termín kvutza používat a zavedl se jednotný název kibbutz

(http://en.wikipedia.org/wiki/Kibbutz#The_first_kibbutzim).

Zakládání kibuců na tehdejší palestinském území bylo odpovědí na výzvy židovského osazení země. Dělo se tak na popud sionistického hnutí, které rozvinulo myšlenku Theodora Herzla o židovském státu (Gilbert, 2002, str. 33). Ke konci 19. a na počátku 20. století zažívala zejména východní Evropa velké pogromy. Carské Rusko zavedlo zákony, které velmi těžce diskriminovaly Židy. Utlačování nepřestávalo, a tak Židé reagovali různě. Někteří viděli svoji budoucnost v reformovaném Rusku a vstoupili do různých socialistických politických stran. Jiní neváhali a emigrovali na západ, hlavně do Spojených států. Někteří Židé si mnoho nepovšimli měnícího se světa a pokračovali ve svém ortodoxním životě. V neposlední řadě tam byli i Židé, kteří adoptovali sionistickou myšlenku o samostatném židovském státě na území Palestiny. V 80. letech 19. století odešlo za účelem trvalého usazení do Palestiny 15 000 Židů (Gilbert, 2002, str. 21). Byla to první Aliyah, přesídlení a návrat Židů zpět do zaslíbené země. Další pogromy se v Rusku rozhořely počátkem 20. století, což vyvolalo další vlnu emigrace.

Většina Židů šla opět do Spojených států, ale hodně jich přesídlilo do Palestiny. To byla generace, která v sobě zahrnovala zakladatele prvních kibuců.

Osadníci to neměli hlavně ze začátku vůbec lehké. Otomanská Palestina byla nevlídná krajina, zcela nepodobná ruským pláním, které židovští imigranti znali. Oblast kolem Galilejského jezera byla bažinatá, Judejské pohoří skalnaté a na jihu země se rozkládala poušť Negev. Výzva pro osadníky byla tím větší, že naprostá většina neměla žádné předchozí zkušenosti se zemědělstvím. Hygienické podmínky této oblasti byly velmi špatné, malárie, tyfus a cholera nebyly výjimečné nemoci. Mezi negativní faktory nepatřilo jen nepříznivé podnebí a neúrodnost půdy, přidal se k tomu i fakt, že tato oblast byla oblastí bez pevných zákonů. Žili zde nomádští beduíni, kteří často přepadávali osadníky a jejich farmy. Kolektivní způsob života nabízel logicky jedinou možnost, jak zajistit bezpečný život v nepřátelské zemi. Byla to též otázka ekonomického přežití. Vybudování nového hospodářství (farmy) by bylo pro jednotlivce finančně neúnosné, proto dávali osadníci své zdroje dohromady a hospodařili společně. Země, kterou Židé začali obdělávat a kde se chtěli usadit, nebyla země zabraná arabskému obyvatelstvu. Byla koupená. Židovské komunity z celého světa přispívali penězi do společného fondu, aby se mohlo skupovat území Palestiny (http://en.wikipedia.org/wiki/Kibbutz#During_the_British_Mandate).

První kibuc, založen nejprve jako kvutza, se jmenoval Degania. V roce 1909 ho založila skupina deseti mužů a dvou žen na jihu Galilejského jezera, v čele s Yossefem Baratzem. Tvrdou prací se pokoušeli vybudovat a znovu obnovit zemi, kde sídlili jejich předci. Práce bylo hodně a byla vyčerpávající. Vysušování bažin, zednická práce apod. Mnoho mladých mužů a žen opustilo kibuc a odešlo za jednodušším životem do transjordánských měst nebo

i do diaspory. Přesto, v roce 1914 měla Degania 50 stálých členů. Brzy po založení Deganie její zakladatelé odešli, aby pomohli zakládat další kibucy a šířit své myšlenky o zemědělství a socialismu (Darin-Drabkin, 1962, str. 69, 70).

Konec první světové války přinesl pád Otomanského impéria. Kontrolu nad oblastí převzala Velká Británie, Palestina se stala jejím mandátním územím. To přineslo řadu výhod pro židovské obyvatelstvo v Palestině. Otomanská vláda se totiž dříve snažila omezovat skupování země Židy a také nijak neulehčovala stěhování uprchlíků do Palestiny (http://en.wikipedia.org/wiki/Kibbutz#During_the_British_Mandate).

Balfourská deklarace ale postavila britskou administrativu do pozice, kdy měla pomáhat a asistovat vytvoření národní domoviny pro Židy v Palestině. Tím byla položena kostra pro autonomní židovskou ústavu země (Darin-Drabkin, 1962, str. 71). Vzrůstající antisemitismus v Evropě 20. let podnítil další velkou vlnu stěhování Židů do zaslíbené země, tzv. třetí Aliyu (http://en.wikipedia.org/wiki/Kibbutz#During_the_British_Mandate).

Po revoluci v Rusku nemohli ruští a ukrajinští židé emigrovat, takže čtvrtá vlna (Aliya) sestávala převážně z židů zbytku východní a potom ze střední Evropy. Třetí a čtvrtá vlna imigrantů sehrála velmi důležitou roli v rozvoji kibuců. Přestože 20. léta znamenala pro kibucy rapidní expanzi a zakládaly se nové a nové osady, těžkosti v žádném případě neustávaly. Všude se potýkaly s ekonomickými i sociálními problémy. Do roku 1921 dokázaly všechny kibucy vyrobit dluh 47 000 liber. V roce 1924 dosáhl celkový dluh 122 000 liber. Protože celkový investovaný kapitál do všech kibuců se rovnal 528 000 liberám, je zřejmé, že kibucy nejenom že neuspěly v návratnosti peněz, ale ještě ztratily přibližně 20 % původně investovaného kapitálu. Navíc populace v kibucech byla nestabilní. Ze čtyřiceti zemědělských osad existujících ke konci první světové války pokračovalo v provozu pouze pět, zatímco nové

osady se začaly objevovat na jiných místech (Darin-Drabkin, 1962, str. 74). Ekonomická krize nastala i díky deflaci, ale to nebyl jediný faktor. Struktura kibucu, která se vyvinula před válkou neseseděla nové době s větším přílivem imigrantů a rychlejšímu rozvoji měst, který s sebou přinesl více podnikatelů a obchodu. Malé skupiny osadníků s ne více než 15 členy žily podle ideologie, která už nemohla konkurovat nové době. Tyto skupinky osadníků neměly prostředky na oživení svých farem nebo na založení dílen a podnikání v průmyslu. Osadníci si začali uvědomovat, že musejí přijít s novými odvětvími a že musejí věnovat více pozornosti dílnám a továrnám, pokud chtějí uspět na trhu a hlavně zajistit své potřeby. Kvucot toto nemohl naplnit. Začaly se tedy podnikat kroky k rozšíření osad pro pojmání nových imigrantů. Pro větší skupiny lidí žijící pohromadě se vžil termín kibuc. Tento modernizovaný typ kibucu měl být naprosto otevřený, schopný přijmout kohokoli, kdo by chtěl do kibucu vstoupit a kdo by toužil po životě v komuně. Tato nová myšlenka se poprvé uplatnila v kibucech Ein Harod a tel Yosef a brzy si našla mnoho stoupenců (Darin-Drabkin, 1962, str. 76). Z krize se ve 20. letech kibuc dostal tím, že se transformoval. Začal zvyšovat svůj příjem braním práce také zvenčí. Organizovány byly malé skupiny lidí, které chodily pracovat mimo osadu. K rostoucím příjmům přispělo i otevírání nových nezemědělských dílen, ačkoli ty se svým příjmem podílely jen 10-15 procenty. Pěstování obilí ztratilo svou převahu a začal vznikat nový druh smíšeného hospodářství. Chovala se zvířata na maso, mléko, vejce. V této době se též postupně zaváděla mechanizace zemědělské práce, začaly se objevovat traktory a jiné stroje, což taktéž přispělo k větším výnosům (Darin-Drabkin, 1962, str.76).

První národní konference hnutí kibuců se konala v roce 1920. Cílem bylo založit společnou organizaci, ke které měly příslušet všechny kibucy. Byla zvolena rada, která měla vypracovat systém vzájemné pomoci mezi osadami.

Od začátku se však mezi delegáty objevovaly ideologické rozdíly ve smýšlení, proto se později představitelé větších osad odštěpili a založili si svou vlastní organizaci. Nevěřili totiž v decentralizaci. Komunity s větším počtem členů chtěly centralizovaný dohled a plánování a zahrnovaly řemesla a průmysl do svého pracovního rozvrhu. Malé osady – kvutzot - nechtěly a nemohly následovat tento model. V roce 1927 vznikla další národní organizace. Byli to hlavně mladí přistěhovalci z Polska, kteří si vyvinuli svojí vlastní teorii soužití. Nelíbily se jim velké kibucy ani malé kvutzot, usilovali o nalezení střední cesty (Darin-Drabkin, 1962, str. 77). V rozvoji kibuců hrály tyto organizace velkou roli. Zakládaly se finanční instituce a poradenská centra pro nové i staré osady. Tyto národní organizace fungovaly nejenom jako poradní orgány pro ekonomickou a výrobní oblast, ale například také pro oblast vzdělávání. Organizace reprezentovaly kibucy také při vyjednávání s úřady. Aktivně se účastnily politického života země a sionistického hnutí. Mimoto se také zasloužily o šíření myšlenky kibucu ve světě a mezi novými imigranty. Udržovaly kontakty s židovskými mládežnickými skupinami v zahraničí a vzdělávaly budoucí možné imigranty pro život v komunitě. Rozvíjely také mládežnická hnutí v izraelských městech, čímž se pokoušely připravit a nalákat stávající středoškoláky na vstup do kibuců (Darin-Drabkin, 1962, str. 77).

Průměrný počet obyvatel kibuců vzrostl v období 30. let na šedesát sedm. Extenzivní pěstování obilovin bylo nahrazeno smíšeným hospodářstvím a mechanizace výroby nabírala pomalu na obrátkách. Tyto podmínky přispěly k rozmachu sionistického osidlování Palestiny. Mezi roky 1931-1936 se opět zvětšila imigrace a došlo i k zlepšení ekonomických podmínek. Jestliže v roce 1931 bylo židovské populace v Palestině 175 000, v roce 1936 to činilo až 404 000 (Darin-Drabkin, 1962, str. 78). Populace se zvětšovala i proto, že mladí lidé, kteří byli vzděláváni v sionistických hnutích ve svých zemích,

dosáhli věku, kdy se konečně mohli přestěhovat do vytoužené Palestiny a vstoupit tak do kolektivních osad. Když vzniklo hnutí na záchranu židovských dětí před Hitlerovým režimem v roce 1933 (Youth Aliyah), sloužily kibucy jako přijímací a téninková střediska pro tyto děti. Hodně z nich si na kolektivní život v osadách zvyklo a zůstaly tam jako členové. Nezanedbatelný byl i počet dospělých Němců utíkajících před Hitlerem, kteří též našli úkryt v kibucech (Darin-Drabkin, 1962, str. 78).

Období od roku 1936 do roku 1947 bylo obdobím, kdy se počet kibucníků zdvojnásobil. V roce 1936 existovalo v Palestině 47 kibuců, v roce založení státu Izrael (1948) se rovnal počet kibuců číslu 115. Tento skok vysvětluje Darin-Drabkin neobvyklými podmínkami převládajícími v Palestině v této dekádě. V roce 1936 se Arabové střetli s mandátní vládou a Židy (Darin-Drabkin, 1962, str. 79). Jak píše Gilbert: „Dne 7. května se arabští vůdcové setkali v Jeruzalémě a vyžadovali okamžité ukončení veškeré židovské imigrace, zákaz jakéhokoli budoucího prodeje půdy Židům a vytvoření arabské většinové vlády. Po celé Palestině se židovské farmy staly terčem útoků. Židovské domy byly zapalovány, obchody vyloupeny a celé zahrady zničeny. Útoky na jednotlivé Židy vedly během jednoho měsíce ke smrti jednadvaceti Židů, včetně několika žen a dětí.“ (Gilbert, 2002, str.93). K pronikání do Palestiny využívaly jako jednu z cest vandalistické bandy Arabů libanonskou hranici. Židovská agentura se tomu snažila zabránit tím, že přímo na hranicích koupila pozemky a Hagana, její ozbrojená síla se rozhodla tento prostor opevnit, vyčistit pole a zřídit přístupovou hranici. Tato operace byla provedena během jednoho dne s cílem postavit Araby i britské autority před hotovou věc. Povedlo se (Gilbert, 2002, str. 104). V roce 1939 vydala vláda Nevilla Chamberlaina Bílou knihu, dokument, který hrozil zmrazením židovského osazování Palestiny. Ze státnického hlediska byla Bílá kniha pragmatickým gestem majícím si v době nástupu nacismu zajistit

podporu arabského obyvatelstva na Blízkém východě. Bílá kniha mimo jiné slibovala založení samostatného palestinského státu do pěti let (http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDidovsk%C3%A11_brig%C3%A1da).

To samozřejmě vyvolalo nespokojené reakce Židů. David Ben-Gurion, předseda Židovské agentury určil postup vztahů sionistů s Brity následovně: „*Budeme bojovat s Bílou knihou jako by žádná válka nebyla a bojovat ve válce jako by Bílá kniha neexistovala.*“

(http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDidovsk%C3%A11_brig%C3%A1da).

Motivace osadníků a židovských autorit k aktivnímu osazování tímto jenom stoupla. Zemědělská produkce musela být vystupňovaná, aby mohla čelit arabskému bojkotu a lidé nezemřeli hladem. V těchto dobách posílil kibuc svoji obrannou funkci a na významu nabyla i funkce hraniční. Přerušování komunikací přímo vybízelo k zakládání nových osad na strategických místech, kde se mohli střežit silnice a formovat kompaktní židovské osady. Země, která nebyla ještě zkulturnována se musela zabrat, aby nebyla vydána do rukou Arabům. Místa pro osazení byla určena ve vzdálených distriktech (v oblasti horní Galileje, v údolí Jordánu a v poušti Negev) kvůli možným úvahám o rozdělení země, aby se hranice budoucího nového izraelského státu co nejvíce rozšířily. Doslova přes noc vznikaly nové vesnice jako ozbrojené kempy obehnané palisádou a se strážními věžemi. Nově postavené budovy musely být postaveny za jeden den a mít elektrické osvětlení pro věže, protože pravděpodobnost arabského útoku na tyto objekty byla velká. Kibucy byly nejlépe přizpůsobené pro tento typ osazování a proto jich v letech 1936-1947 bylo zakládáno více než malých spolupracujících vesnic. Kibucy hrály důležitou roli v národní politice. Jejich členové se aktivně účastnili ve vytváření systému obrany státu. Z kibuců se staly skladiště pro zbraně, které Hagana - Židovská obranná síla - ilegálně shromažďovala. Navíc mnoho velitelů Hagany pocházelo z kibuců. Národní kibucová organizace spolupracovala s politickými stranami práce v městech a ovlivňovala národní

politiku prostřednictvím třech různých stran práce (Darin-Drabkin, 1962, str. 81).

1.2 Kibuc po založení izraelského státu

Po vyhlášení státu v roce 1948 se kibuc musel přizpůsobit novým podmínkám. Stále pokračovala expanze a příliv členů. V květnu roku 1948 existovalo na území Izraele 115 kibuců, na konci roku 1959 to bylo již 228 kibuců (Darin-Drabkin, 1962, str. 81). Nicméně v roce 1959 žilo v kibucech 4,4 % všech obyvatel Izraele, což je o 3,5 % méně než v roce 1947 (Darin-Drabkin, tamtéž). To ukazuje na úpadek důležitosti kibuců v izraelské společnosti dané doby. Tento úpadek se objevil hlavně v době další masové imigrace mezi lety 1949-1952. Problém byl v tom, že více než polovina imigrantů v té době přicházela z židovských komunit z Asie a Afriky, kde kibuc a jeho myšlenky byl neznámý pojem. Tito lidé nebyli připraveni pro kolektivní zemědělství a formu kolektivního života. Dalším faktorem úpadku bylo, že v zemích východní Evropy, odkud přišli první průkopníci kibuců, bylo kompletně zlikvidováno sionistické hnutí. V západní Evropě a v Americe (Jižní i Severní) nebyla židovská průkopnická hnutí nikdy moc silná. Imigrace už nesloužila jako zásobník lidských zdrojů pro kibucy jako před založením státu. Kibucy tedy začaly mnohem více být závislé na svých dětech a mladých lidech z měst (Darin-Drabkin, 1962, str. 82).

Od založení státu se kibucy velmi změnily. Ve své ekonomické struktuře i ve svém sociálním systému. Od roku 1947 proběhla technická revoluce. Kibucy se rychle mechanizovaly a začaly využívat moderní technologie. Produktivita prudce stoupala, továrny a dílny se začali množit a rozšiřovat. Vzrůst produktivity souvisel se vzrůstem životní úrovně v kibucech. Ty už

nevypadaly jako jednoduché osady nebo přes noc vybudované kempy. Vyvinuly se do příjemných vzkvétajících vesnic s velkým množstvím stromů a zeleně vůbec. Rozdíl spočíval i v životním standardu, o mnoho se zlepšila i úroveň stravování, ubytování, vzdělání a zábavy. Kibuc přestal být místem, kdy jsou si všichni „rovni ve své chudobě“ (Darin-Drabkin, 1962, str. 82). V letech po vyhlášení státu se začaly objevovat spory o ideologii. Izrael byl jako stát uznán oběma velmocemi té doby, tj. USA i Sovětským svazem. První tři roky existence státu byl Izrael v Hnutí nezúčastněných zemí, ale Ben Gurion se postupně více a více začal přátelit se Západem. Otázka, na kterou stranu se postavit ve studené válce neměla jednotící charakter, naopak vytvořila rozštěpení názorů, které se kibuců významně dotýkalo a ovlivnilo je. Jídelny v kibucech se rozdělily podle politických názorů, někteří členové se silným marxistickým přesvědčením dokonce komunity opustily. Kontroverznost názorů se poněkud uklidnila po té, co vešla ve známost krutost Stalinova režimu a znovu bylo zřejmé, že Sovětský svaz je ve své podstatě antisemitský. Další kontroverzní téma pro kibucy byly válečné reparace pro oběti Holocaustu. Měli si členové kibuců tyto peníze ponechat v soukromém vlastnictví, protože se týkaly jen a jen jich a jejich krušných vzpomínek a nebo měli peníze ze Západního Německa odevzdat do společných kasiček v kibucech? Nebyla by první varianta porušením rovnostářských přístupů k majetku v kibucech? Kibucy to nakonec vyřešily tak, že dovolily porušení principu rovnosti v této otázce a povolily přeživším Holocaustu nechat si určitá procenta z reparací. Peníze, které byly dány komunitě se použily na rozšíření kibuců a také na rekreační aktivity členů (http://en.wikipedia.org/wiki/Kibbutz#Ideology_of_the_kibbutz_movement).

V 60. letech pokračoval pozvolný trvalý růst kvality života v osadách. Byla to dobrá léta pro kibuc, zajímavé je, že většina bazénů v kibucech pochází z té doby. Kibucy nepřestávaly hrát velmi důležitou roli pro obranu země.

V šestidenní válce v roce 1967 ztratil Izrael 800 vojáků, z toho 200 pocházelo z kibuců. Prestiž, ze které se kibucníci těšili v 60. letech se odrážela i v počtu zástupců v Knesetu, izraelském parlamentu. Na to, že pouhá 4 % obyvatelů Izraele žila v kibucech, bylo 15 % zastoupení kibucníků v Knesetu více než povzbudivé

(http://en.wikipedia.org/wiki/Kibbutz#Ideology_of_the_kibbutz_movement).

V 70. letech kibucy stále prospívaly. Kibucníci vykonávali dělnickou a zemědělskou práci, přesto si užívali životní styl střední třídy (tamtéž).

Se střídáním a nástupem nových generací zažil kibuc několik větších změn ve své struktuře. Obecně se tento proces dá popsat jako významné oslabení rozličných komunitních charakteristik. Pro toto oslabení jsem našla v anglické encyklopedii Wikipedia několik důvodů, např. procesy privatizace, rozpad Sovětského svazu, vymizení průkopnického ducha a sebezapření pro dosažení cíle a další

(http://en.wikipedia.org/wiki/Kibbutz#Decline_of_the_kibbutz_movement).

Obrovská inflace a přemrštěné úrokové sazby přivedly v 80. letech blízko ke krachu mnoho kibucových továren. Dluhy kibuců bankám raketově vzrostly. Tato ekonomická nestabilita zavinila mnoho problémů. Do roku 1985 byla třetina všech kibuců ve svízelné finanční situaci. Vláda, banky a federace kibuců vymyslely dvě zásadní dohody o smazání a restrukturalizování dluhů. Cena byla ovšem velká. Některé kibucy musely prodat zemědělskou půdu, některé prudce snížit provozní náklady, najít nové zdroje příjmů a zvýšit produktivitu. To často vyžadovalo omezit náklady na jídlo, nadstandardní zdravotní péči, vzdělávání, cestování, ale také opuštění dlouho udržovaných idejí, hlavně v oblasti rovnostářství (http://www.mfa.gov.il/MFA/MFAArchive/2000_2009/2002/11/Focus%20on%20Israel-%20Kibbutz).

Globální i národní vývoj země přispěly dalšími faktory do změny myšlení a struktury kibucu. Rozpad Sovětského svazu měl na kibucníky ideologický dopad; členové kibuců začali trávit více času cestováním do zahraničí, a byli vystaveni novým technologiím globální komunikace; kabelová televize, satelit, počítač a internet si rychle našli místo v životech osadníků (z www, tamtéž).

2 Základní principy kibucu - struktura

Kibuc je dobrovolné seskupení lidí založené na společném kolektivním vlastnictví. Mezi jeho hlavní znaky patří tedy společné vlastnictví majetku (kromě pár osobních náležitostí) a společné organizování produkce a spotřeby. Potřeby kibucníků jsou zajišťovány společnými institucemi na rovnostářském základě. Všechn příjem kibucu jde do společné pokladny. Lidé dostávají jen malé roční kapesné, aby pokryli své nejosobnější výdaje. Komunita je řízena jako samostatná ekonomická jednotka. Vládne jí valné shromáždění, které pravidelně zasedá jednou za týden. Orgány správy jsou sekretariát a různé výbory. Kibucy se liší počtem členů. Od nově založených se 40-50 členy až po velké kibucy, které už existují dlouho a čítají i více než 1000 kibucníků. Osady byly většinou zakládány hrstkou osadníků. Další skupiny a jednotlivci se připojili v pozdějším stadiu vývoje komunit (Talmon, 1972, str.2). Proces změny v kibucech se podle Talmonové dá popsat jako přechod od „bandy lidí“ ke „společentství“ (Talmon, 1972, str. 2). Talmonová nabízí hlavní charakteristiky kibuců během těchto dvou etap. V případě bandy lidí jde o:

1. oddanost k všemuprostupujícímu revolučnímu poslání
2. silnou kolektivní identifikaci
3. spontánní a přímé vztahy mezi všemi členy

4. neformální formy sociální kontroly
5. stejnorodost.

Kibucy byly organizovány mladými nezávislými jednotlivci, kteří prošli poměrně dlouhým obdobím ideologického a profesního výcviku. Socio-ekonomický systém byl v té době v počátečním, dalo by se říci embryotickém stavu. Procesy, které zapříčinily změnu v komunu jsou podle Talmonové tyto (Talmon, 1972, str.2) :

1. rozdílnost – původní homogenita skupiny byla narušena různorodostí funkcí a skupin, které je vykonávali. V tomto kontextu je důležité rozdělení práce v oborové sféře a založení a růst rodin a také různá míra vnímání solidarity kibucníků
2. zředění a oslabení revoluční ideologie
3. pokles v horlivosti kolektivní identifikace
4. standardizace norem chování a pevné formy prostředků sociální kontroly.

Tento proces institucionalizace můžeme pozorovat v historii, napříč vývojem komunitárních hnutí jako celku stejně tak jako v jednotlivých kibucech.

Průkopníci kibuců měli silné socialistické smýšlení a věřili, že společnost založená na myšlenkách socialismu a rovnostářství může fungovat. Goldy (Goldy, 1973, s.11-14) popsal tři pilíře socialismu v kibucu. Je to za prvé kolektivní vlastnictví a kontrola. Společnost je pokládána za beztřídní a rovnostářskou. Druhým pilířem je kolektivní produkce. Každý jedinec pracuje pro dobro celé komunity. Odpadá soutěživost a boj o živobytí, naopak se zde uplatňuje spolupráce. Podle Goldyho je to ten druh bratrství, o kterém mluví většina světových náboženství (Goldy, 1973, s. 12). Kibuc se ve svém vývoji mnoho změnil. Talmonová popisovala změnu ze svého pohledu v roce 1973, ale od té doby se kibuc nepřestal vyvíjet a posunul se přece jenom o kousek

dál. Základní hodnoty zůstávají, ale můžeme pozorovat nové trendy. Kibuc ve 21. století spíše jen odráží prvotní kibucy z počátku 20. století. Co se tedy změnilo? Rozdíl můžeme dnes vidět například v onom zmiňovaném absolutním rovnostářství. Stejně platy, stejně vybavené domy a stejné příslušenství dnes zdaleka není samozřejmostí. V mnoha kibucech se setkáváme s diferenciovanými platy, které se odvíjí od náročnosti vykonávané práce. Ředitel továrny dostává více peněz než řadový dělník a tudíž si může dovolit zvelebit svůj domek o něco více apod. Pokud někdo zdědí peníze, může si je nechat a naložit s nimi jak uzná za vhodné. Rozdíly jsou patrné i ve způsobu hospodářství, ale o tom viz. kapitola o zemědělství a výrobě.

2.1 Sociologický pohled

Jak bychom mohli klasifikovat kibuc ze sociologického pohledu? Kibuc je specifickým sociálním útvarem, kolektivitou, která spadá do pluralit nižšího řádu (Reichl, 2004, s. 78-9). Pro plnější porozumění celé klasifikace je dobré zasadit tyto plurality nižšího řádu do určitého rámce. Tím rámcem může být rozdělení podob kolektivit, tedy sociálních seskupení, jak je ve svém grafu uvádí Reichl (2004, s. 111). Reichl dělí kolektivity na makrosociální systémy vyššího řádu, čímž mohou být např. národy nebo rasy, dále pak na plurality nižšího řádu a na sociální skupiny. Plurality nižšího řádu dále Reichl rozděluje na sociální kategorie, sociální agregáty a komunity. Komunity člení na okruhy a okruhy ještě na komuny (tamtéž). Komunity, o kterých Reichl mluví, se zaměřují na současnou dobu, na společnost, ve které žijeme dnes (Reichl, 2004, s. 110). Akademický slovník cizích slov popisuje komunitu v sociologické definici jako „souhrn lidí obývajících určitý prostor, kde vykonávají činnosti, a tvořících zpravidla samosprávnou jednotku“ (Petráčková, Kraus a kol., 2001, s. 406). Tyto parametry kibuc splňuje. Reichl (2004, s. 112) píše, že komunita „obvykle označuje sociální seskupení, které

lze charakterizovat zvláštním typem vnitřních sociálních vazeb a jeho speciálním postavením v širším sociálním prostředí. Jedná se o klasický a poměrně frekventovaný pojem, který nicméně nebývá chápán vždy jednoznačně. Pomineme-li historické názorové diference, je to především důsledkem toho, že komunity, které bývaly tak často předmětem zájmu různých sociologických škol, doznaly v moderní době řady podstatných proměn“. Toto je pro kibuc taktéž pravda, můžeme ho jistě charakterizovat zvláštním typem sociálních vazeb i jeho speciálním postavením v širším sociálním prostředí. A nepochybně prošel svým vývojem a postupem času a modernizací se změnil. Ale do jaké míry můžeme kibuc napasovat do definice moderní komunity? Podle Reichla (2004, s. 113) se moderní komunity „již nevyznačují dříve obvyklým spojením prostorové blízkosti a vzájemné spřízněnosti, v moderních společnostech totiž není vzdálenost překážkou sociálních styků, stejně jako prostorová blízkost není důvodem jejich vzniku“. Tato definice by kibuc ale vůbec nevystihovala, ten se totiž naopak vyznačuje vzájemnou blízkostí, jak prostorovou tak sociální a názorovou. Kibuc je postaven na společném soužití, nelze mít kibucníky rozptýlené daleko od sebe, to už bychom nehovořili o kibucu. Je tedy kibuc komunitou tradiční? A není spíše komunou? Akademický slovník cizích slov ve své politicko-ekonomické definici popisuje komunu takto: „forma kolektivního zemědělského hospodářství vyznačující se společným vlastnictvím všech výrobních prostředků“ (Petráčková, Kraus a kol., 2001, s. 406). S tím se dá souhlasit. Giddens (1999, s.178) chápe kibuc jako moderní příklad života v komunitě. Avšak v další větě vidí izraelský kibuc jako: „...komunity rodin a jedinců, které spolupracují při výchově dětí“. Záleží tedy, z jakého pohledu se na kibuc budeme dívat a co chceme akcentovat. Stoprocentně a úplně čistě asi není možné kibuc zaškatalkovat. Je to společenský fenomén, který, zdá se, má od každého něco. Můžeme na něm pozorovat prvky typické pro tradiční komunity, jako například jednoznačné prostorové vymezení, schopnost

uspokojit potřeby svých členů z vlastních zdrojů nebo společný hodnotově-normativní systém. Nicméně na kibucu lze najít i prvky moderní komunity. Již to není uzavřený systém, ve kterém se členové nutně musí narodit a kde také zemřou. Kibucy, ač samostatné jednotky, se neuzavírají světu. Spolupracují s ním. Kibuc je víceméně otevřená komunita, lidé mohou do kibucu přijet, pracovat tam jako dobrovolníci a zase odjet nebo po splnění podmínek i zůstat jako členové. Dalo by se tedy snad zjednodušeně říci, že kibuc je forma lidského seskupení, která se ocitá na pomezí tradiční a moderní komunity, která snoubí přístupy tradiční s moderními. Reichl (2004, str. 111) dělí komunity na profesní, zájmové a lokální. Když porovnáme kibuc s komunitami profesními, které sdružují stejná či podobná povolání a profese (Reichl, 2004, s. 114) zjistíme, že kibuc profesní komunitou není, spíše je to rámeček, který různé profese zaštiťuje a využívá. Kibuc není sdružením členů jedné profese, to by nemohl efektivně fungovat a zajistit potřeby svých obyvatel. Další v pořadí moderních komunit jsou komunity zájmové. Ty jsou velmi široce vymezitelné až nesourodé. Opět jsou to ale sociální interakce omezené, lidé se setkávají v rámci svých zájmů příležitostně (Reichl, 2004, s. 116). Tudíž to také není zcela kibucový případ. Třetím druhem moderní komunity jak ji popisuje Reichl (2004, s. 119) je komunita lokální, někdy také nazývaná rezidenční. Zde sblížuje členy skutečnost, že žijí společně v určitém prostoru, ať už trvale nebo dočasně. V těchto komunitách se lidé setkávají častěji, jde rovněž o bližší formu kontaktu. Jako příklad uvádí Reichl (2004, s. 119) osoby žijící ve stejném sousedství, osoby, které spolu každý den jezdí do práce nebo které často chodí do stejných podniků. „...i přes stálé kontakty a styky nemají žádnou vnitřní strukturu a vlastní kontrolní mechanismy chování, takže je ještě nejde považovat za sociální skupiny“ (Reichl, 2004, s. 119-120). S tímto vymezením se zdá, že kibuc nelze zařadit ani do komunit lokálních, že by mu spíše možná slušela skupina, protože v kibucu vnitřní struktura i vlastní

kontrolní mechanismy nalézt rozhodně můžeme. Jako specifickou variantu řadí pod rezidenční komunity Reichl (2004, s. 120) komuny. Ty popisuje jako „...seskupení nevelkého počtu, někdy až mnoha desítek jedinců názorově si blízkých (svou životní filozofií), kteří se rozhodli také společně žít. A to často takovým způsobem, který je vzhledem k převažujícímu životnímu stylu a k panujícím hodnotám a normám možné považovat za zpochybňující, případně alternativní“. Zde už se kibuc dá rozeznat. I když dnešní osady čítají i stovky členů, nejen desítky. Členové kibucu spolu vskutku žijí pro svou názorovou až ideologickou blízkost (tedy ideologickou v tom revolučním slova smyslu hlavně dřívěji). Jejich životní filozofie vycházela a do jisté míry stále vychází ze sionismu a myšlenek spravedlivé rovnostářské společnosti. Životní styl v kibucech se v současnosti dá považovat za alternativní, nikoliv však zpochybňující. K tomu není žádný morální ani jiný důvod. Proto se na kibucy dá nahlížet jako na alternativní komuny. Ale není kibuc přece jenom také sociální skupinou? Autorka se domnívá, že tomu tak je, poněvadž kibuc splňuje všechny k tomu potřebné atributy. Za klíčový znak skupiny je podle Reichla (2004, s.124) „...považována opakovaná, systematická, stabilizovaná interakce mezi určitou množinou jedinců, jež z nich právě činí členy skupiny“. Reichl (2004, s. 125-7) a Bendl (2001, s. 14) oba podávají desatero základních znaků, podle kterých poznáme, že jde o skupinu:

- 1) interakce
- 2) komunikace – existence komunikační sítě
- 3) společné aktivity – výkon společné činnosti
- 4) sociální vztahy – existence sociálního vztahu
- 5) společný cíl – ten někdy dokonce definuje skupinu
- 6) vnitřní struktura – diferenciací rolí a pozic
 - a) vertikální – diferenciací autority, struktura nadřízenosti a podřízenosti, vymezení role vůdce

- b) horizontální – základní dělba práce uvnitř skupiny, každý člen skupiny dostává v rámci úkolové struktury skupiny svou sociální roli – např. skupinový šašek nebo vůdce
- 7) hodnoty a normy – normativní a hodnotový systém skupiny, vzniklý konsensem skupiny, kdy normy mohou být formální či neformální, vnější nebo vnitřní
- 8) kontrola a sankce – systém pozitivních i negativních sankcí, sloužící k posilování norem (odměny) a postihování nepřijatelného chování (tresty)
- 9) vědomí příslušnosti – skupina má svou vlastní identitu, kulturu, hodnoty, normy, symboly, ideologii
- 10) vědomí odlišnosti – doplňuje vědomí příslušnosti, existuje jakési „oni“ a jakési „my“, opírá se o autostereotypy (zafixované představy skupiny o sobě) a heterostereotypy (představy skupiny o jiných skupinách).

Když konfrontujeme kibuc s těmito deseti body, zjistíme, že se rovněž dá považovat za skupinu. O existenci přímé interakce v kibucu není pochyb, komunikační síť tam také funguje. Výkon společné činnosti je samozřejmý, existence sociálních vztahů jakbysmet. Společný cíl vlastně kibuc definoval, praotci a zakladatelé kibuců sdíleli a stavěli na společných cílech. Normy a hodnoty k takovému společenství patří, ostatně stejně jako kontrola a sankce. Vědomí příslušnosti (a tedy i zmiňované komplementární odlišnosti) kibucníci rozhodně nepostrádají, ba naopak, jsou si toho dobře vědomi. Jediný, ne úplně stoprocentně neprůstředný bod, by mohla být diferenciací rolí a pozic. Někdo by mohl namítnout, že vertikální diferenciací by kibucu neodpovídala, vezme-li se v potaz, že je založen na rovnostářském základě a teoreticky by neměl mít žádné nadřízené a podřízené. Ale autorka se domnívá, že kibuc si může zachovat a zachovává si rovnostářský podklad

i přes fakt, že někteří lidé pracují na náročnějších a zodpovědnějších postech a třeba i řídí ostatní spolupracovníky. Podle Baumana (2000, s. 74) je komunita „...skupina, v níž jsou faktory lidí sjednocující silnější a důležitější než vše, co by je mohlo oddělovat; rozdíly mezi jejími příslušníky jsou ve srovnání s jejich esenciální – člověk by řeklaž vše pohlcující – podobností jen nevýznamné a podružné. O komunitě se uvažuje jako o přirozené jednotě“ . Bauman nazývá komunitu skupinou. Pokud se tedy přikloníme k tomu, že se na kibuc budeme koukat jako na skupinu, můžeme ji ještě dále klasifikovat. Autorka vychází z dělení skupin jak je popisuje Bendl (2001, s. 14). Podle velikosti můžeme o kibucu obecně prohlásit, že se jedná o skupinu velkou, jelikož ve většině případů čítá více než třicet osob. Podle míry stability je kibuc skupinou stálou. Co se způsobu vzniku a fungování týče, měli bychom kibuc prohlásit za skupinu formální nebo neformální. Ale kibuc jakoby se do této škatulky nechtěl nechat vměstnat. První kibucy byly zakládány hrstkou nadšenců, kteří mezi sebou měli silnou interakci a spontánnost, šlo tudíž o skupinu neformální. Na druhou stranu bylo zakládání kibuců formálně organizované sionistickým hnutím. Vztahy mezi členy jsou neoficiální, najdeme tam však i pevný řád charakteristický pro formální skupiny. Čili opět můžeme říci, že záleží na úhlu pohledu toho, kdo kibuc analyzuje a též na daném vývojovém stádiu osady, které se nachází pod drobnohledem. Podle charakteru vztahů převažujících ve skupině bychom kibuc mohli klasifikovat jako skupinu sekundární, která obsahuje další podskupiny primární. Členská příslušnost je zde vlastní, jedinec je uznávaným členem své skupiny. Dále skupiny rozlišujeme podle typu členství (Reichl, 2004, s. 139). Kibuc spadá do skupiny s členstvím dobrovolným, pro kibucníky, kteří se v kibucu narodí je členství automatické. Jedinec se rozhoduje, zda se chce stát členem, další otázka nicméně je, zda-li bude kibucem jako kandidát schválen a připuštěn.

Zde se dostáváme k dalšímu třídícímu znaku skupiny, a to k její přístupnosti (Reichl, 2004, s. 139-140).

Pokud se budu chtít stát členem některého z kibuců, musím splnit určité podmínky nezbytné pro členství, které nejsou pro každého úplně jednoduché, z toho vyplývá, že kibuc je skupina s členstvím exkluzivním. Míra exkluze a požadavky na členství nejsou v kibucech stejné, liší se osada od osady. Přístup do náboženských kibuců bývá obecně složitější, uchazeči jsou více prozkušováni a s přísnějšími měřítky. Dalším znakem je identifikace se skupinou. V tomto případě bychom mohli kibuc označit (velmi obecně) za skupinu nereferenční, jelikož členové se se svým členstvím obecně dobře identifikují a neprahnou po členství v jiné skupině. A pakliže ano, mají svobodnou možnost z kibucu odejít. Reichl (2004, s. 143) rozčleňuje sociální skupiny také podle jejich prostorových rozptýlení. Kibuc odpovídá skupině shromážděné trvale.

2.2 Rodina

Zvláštností kibucu je i jeho vnímání rodiny, výchovy dětí a vzdělání. Rodina jako instituce jak ji známe měla v komunitárním způsobu života poněkud jinou podobu. Nejprve uvedme Giddensovu definici rodiny: „Skupina jedinců spojených pokrevními svazky, manželstvím nebo adopcí, která vytváří ekonomickou jednotku a její dospělí členové zodpovídají za výchovu dětí. Ve všech známých společnostech existuje nějaká forma rodiny, ale charakter rodinných vztahů je velmi variabilní. V moderní společnosti převažuje rodina nukleární, ale známe i řadu typů rozšířené rodiny“ (Giddens, 2005, str. 552). Talmonová hovoří o rodině v souvislosti se socialistickým, do jisté míry revolučním hnutím, jakým kibuc na počátku své existence byl. Utváření rodin a narození dětí v kibucech konfrontovalo kolektiv kibucníků s problémem vnitřních rodinných pout. Z pohledu „bandy“ lidí, jak o ní píše Talmonová

(Talmon, 1972, str. 4) byly nově vznikající rodiny zdrojem separatistických tendencí. Rodinná pouta jsou založena na exkluzivní až diskriminační loajalitě, což více či méně odděluje členy rodiny od ostatních. Rodiny se mohly stát ohniskem soutěživosti a emocionální angažovanosti, která by porušila loajalitu ke kolektivu. Hluboká vazba a oddanost k partnerovi a dětem vycházející z čistě emocionálních vztahů mohla získat nadřazenost nad ideologickými vztahy mezi kamarády – soudruhy. Navíc, vzhledem k tomu, že rodiny fungovaly jako nárazníky pro ochranu jednotlivce před přímým dopadem veřejných názorů, snížila se neformální kolektivní sociální kontrola nad členy (Talmon, tamtéž). Vnitřní napětí mezi kibucníky a rodinou spolu s naléhavostí situace vedlo k rozsáhlým omezením funkcí rodiny. Kibucy přerušily rodinné vazby a závazky a převzali většinu rodinných funkcí (Talmon, 1972, str. 6). Když se vrátíme zpět ke Giddensově definici rodiny, vidíme jaké funkce to byly. Rodina už nebyla ekonomickou jednotkou, nahradil ji kibuc. Ten také převzal zodpovědnost za výchovu dětí a za jejich vzdělání, viz dále. O emocionálním zázemí rodiny by se dalo spekulovat, i když děti byly velmi opečovávány a ceněny jakožto budoucí generace (Talmon, tamtéž). Kibuc se snažil, aby členové spolu netrávili mnoho času. Nejen, že manžel a manželka byli schválně rozmístěni, aby každý pracoval jinde, ale platil také přísný zákaz, aby členové jedné rodiny pracovali na stejném pracovišti (Talmon, 1962, str. 7). Částečné vzdání se role rodičů v procesu socializace dítěte je dalším aspektem restrukturalizace rolí v rámci rodiny. Celý systém byl organizován na základě oddělení rodiny a jejich potomků. Za fyzickou péči a starání se o děti byl zodpovědný kibuc spíše než rodiče. Ve většině kibucech žily děti odděleně od svých rodičů. Spaly ve speciálních dětských domech, jedly v dětské části jídelny a studovaly také ve specializovaných, k vyučování uzpůsobených domech. Každá skupinka dětí vedla svůj vlastní život a měla své vlastní povinnosti. Rodiče z jejich životů nebyli úplně vyloučeni, nicméně jejich vliv a přístup k dětem byl do jisté

míry omezený. Talmonová popisuje tehdejší zvyklosti. Přibližně pět měsíců měla matka kojence u sebe, potom byla péče o dítě převedena na ošetřovatelku, chůvu, přičemž matka si své dítě mohla brát asi na hodinu domů každý den. S vyrůstáním dětí se zvyšoval i čas strávený rodiči s potomky. Rodiče se mohli setkávat s dětmi po práci a být s nimi až do večera. O sobotách a svátcích spolu mohli být téměř pořád. Ve většině kibuců bylo zvykem, že rodiče ukládali své děti k spánku (Talmon, 1972, str. 8). Tento systém socializace byl nejprve vytvořen metodou pokus/omyl. Jako jeho pozitivum vidí Talmonová hned několik faktorů. Tento systém umožňoval matkám brzy po porodu nastoupit do práce a omezil počet pracovníků, kteří se věnovali dětem. Ty mohly žít v lepších podmínkách a byla jim věnována speciální péče ve všech ohledech. Podstatou tohoto systému bylo přesunout proces socializace z rodiny na komunitu. Děti v zásadě náležely komunitě jako celku (Talmon, 1972, str 8.). Od 70. let se ale mnohé v chápání rodiny změnilo. Rodina se stala těžištěm života kibucu. Všechny děti jsou vychovávány svými rodiči, se kterými také žijí pod jednou střechou

(http://www.mfa.gov.il/MFA/MFAArchive/2000_2009/2002/11/Focus%20on%20Israel-%20Kibbutz).

2.3 Vzdělávání

Vzdělávání je v kibucu na velmi dobré úrovni. Vždy mu byl přisuzován zvláštní význam. Aby se děti mohly zařadit do kolektivního způsobu života, vyvinul se charakteristický pedagogický systém zvaný „Hinuh Meshutaf“, což v hebrejštině doslova znamená „kolektivní výchova/vzdělávání“ (Darin-Drabkin, 1962, str.159). Jaké jsou motivy a cíle formující hnací sílu kolektivního vyučování a výchovy? Proč si kibuc vybral tuto cestu výchovy a vzdělávání? Darin-Drabkin píše, že historická zkušenost učí, že každá

společnost vyvíjí vzdělávací systém, který podporuje její životní styl a zajišťuje si tak kontinuitu. Společná výchova a vzdělávání je podle něj prostředkem zajištění pokračování kolektivního života (tamtéž). Děti jsou vychovávány a vzdělávány ve skupinách. Každá skupina čítá okolo dvaceti dětí. Od narození po dospělost se děti pohybovaly hlavně ve své skupině vrstevníků. V kojeneckém věku se o ně starala zdravotní sestra, ve školce přebrala zodpovědnost učitelka (Darin-Drabkin, 1962, str.161-163). Dnes je situace podobná s tím, že rodiče hrají ve výchově svého dítěte větší roli a tráví s ním více času. Základní a střední školy v kibucech následují strukturu a kurikulum ministerstva školství. Každé dítě splní povinnou školní docházku, která je od šesti do osmnácti let, tedy do ukončení střední školy. Vzdělávacím cílem kibucu, jak píše Bien Yehuda, je rozvoj intelektu jedince, jeho charakteru a sociálních hodnot a také vyučování ryzích znalostí (http://www.eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/33/c8/2c.pdf). Poté odcházejí do armády, dívky obecně na 21 a chlapci na 36 měsíců

(<https://www.cia.gov/library/publications/theworldfactbook/geos/is.html>).

Po absolvování povinné vojenské služby se mladí lidé vrací do kibucu. Většina z nich se rozhodne studovat na univerzitě a odejde proto na čas do města. Ale ještě před vstoupením na univerzitu je u mladých Izraelců častým jevem to, že si vezmou delší čas (třeba i rok) na to, aby mohli cestovat a poznávat svět. Některé kibucy mají velké problémy s odlivem mladých lidí, kteří se po zakončení studií už netouží vrátit zpět do kibucu. To byl podle člena jednoho kibucu na severu Izraele, se kterým autorka mluvila, dlouhodobý trend a problém. Nyní však, zdá se, se trendy obrací. Amnon Rubinstein píše v internetové verzi novin The Jerusalem Post, že děti členů kibuců se začaly do osad po svých studiích vracet (<http://www.jpost.com/servlet/Satellite?pagename=JPost%2FJPArticle%2FShowFull&cid=1184063443552>). V kibucech můžeme nalézt i programy

pro vzdělávání dospělých. Důraz se klade i na celoživotní vzdělávání. Kibucy podporují studium svých členů na univerzitách, snaží se je i finančně podporovat. Samy kibucy pořádají různé kurzy a přednášky na rozvoj potřebných znalostí a dovedností. Další vzdělávání probíhá hlavně v oblastech, ve kterých daný kibuc podniká. Příkladem může být kibuc Lotan na jihu Izraele, který pořádá semináře zaměřené na ekologické zemědělství a na ekologický způsob života vůbec

(http://www.kibbutzlotan.com/creativeEcology/cust_interat/support_our_center.htm). Kibuc Beit Keshet podporuje své členy, aby využili další profesní vzdělávání na blízkých vysokých školách (<http://www.jewishagency.org/NR/rdonlyres/619F571F-96D8-4C3A-9020-5E527BF40821/0/keshet.doc>). Existují i náboženské kibucy, které nabízejí kurzy celoživotního vzdělávání zaměřené na studium Tóry a na židovská studia vůbec (<http://www.cajestl.org/anthology/KibbutzKolAm.php>). Protože členem kibucu se může stát i dospělý člověk z jiné země, který nemluví hebrejsky, pořádá většina kibuců intenzivní jazykové kurzy Ulpan, zaměřené na rychlé ovládnutí hebrejštiny slovem i písmem. Tyto kurzy byly zavedeny hlavně pro imigranty, aby se co nejrychleji dokázali zařadit do společnosti. Dnes jsou populární mezi dobrovolníky, kteří se jednoduše chtějí naučit hebrejsky, často bez úmyslu získání členství v kibucu

(<http://www.kibbutzulpan.org/page.asp?ln=eng>). Obecně vzato se na vzdělávání v Izraeli klade velký důraz, vědomosti a technická vyspělost jsou jednou z nejdůležitějších deviz, na kterých stojí ekonomika země. Kibuc se svojí nabídkou vzdělávacích programů rozhodně nestojí pozadu. Školy v kibucech poskytují kvalitní vzdělání, proto není neobvyklé, že tam umísťují své děti i lidé z měst.

3 Zemědělství a výroba

Pro zakladatele kibuců bylo obdělávání půdy jejich pradávnej domoviny a předělávání lidí z města na zemědělce ideologií, jejich motivy daleko přesahovaly pouhé vydělání si na živobytí. Během let dokázali kibucníci přeměnit suchopárnou půdu na plodnou. Začala se osívat pole, pěstovat ovocné stromy v sadech. Započalo se také s chovem drůbeže, ryb a s hospodářstvím orientovaným na mlékárenskou výrobu. Nejprve tedy byly kibucy spíše zemědělská družstva, potom se přidal průmysl, který se podílel menšinově, ale v posledních letech je trend opačný, zemědělství ustupuje rozvíjejícímu se průmyslu

(http://www.mfa.gov.il/MFA/MFArchive/2000_2009/2002/11/Focus%20on%20Israel-%20Kibbutz). Na příkladu kibucu „Shamir“ se dá tento trend dobře demonstrovat. V třetím vydání časopisu Business Spotlight z roku 2008 popisuje Giora Ben-Zeev, prezident optické firmy Shamir Optical, hospo-dářský vývoj kibucu, ve kterém se narodil a ve kterém žije. V květnu roku 2008 slavil stát Izrael 60. výročí od svého vzniku. Kibuc Shamir slavil své 64. výročí. Byl založen marxistickým sionistickým mládežnickým hnutím ve skalnaté oblasti Golanských výšin, blízko libanonských hranic. Jeden člen měl včelařské znalosti, a tak kibuc jako celek začal s včelařstvím. Dodnes zůstává med a jeho vedlejší kosmetické a léčebné produkty jedním z hlavních zdrojů příjmu kibucu. Během 50. a 60. let zažíval Izrael deficit obchodní bilance, proto vláda podporovala exportní rŭmyslovou výrobu v kibucech. V roce 1972 byla s vládní pomocí založena firma Shamir Optical. Izrael se během své existence vyvinul v zemi s vyspělou technologií a kibucy nezůstaly pozadu. Firma Shamir Optical má vedoucí pozici na trhu s optickými čočkami, vyvíjí a využívá nejnovější technologie (<http://www.shamir.co.il/>). V roce 2003 se stala první

„kibucovou“ firmou, která byla zaregistrována na americké newyorské burze NASDAQ (Ben-Zeev, 2008, str.30).

Výrobní aktivity kibuců zasahují do několika autonomních odvětví. Přestože se vyrábí široký okruh produktů, od moderního oblečení po zavlažovací systémy, většina výroby kibuců by se dala rozdělit do třech hlavních větví.

Je to: 1) zpracování kovů
2) plastické hmoty
3) potravinářský průmysl.

Továrny jsou převážně malé, s méně než sto zaměstnanci

(http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Society_&_Culture/kibbutz.htm).

V mnoha oblastech kibucy spojily své zdroje za účelem vyššího zisku, když založily oblastní podniky. Jsou to například čističky bavlny nebo balírny drůbeže, ale také poskytování nejrůznějších služeb. Přes shromažďování dat ke společnému investování a marketingu (tamtéž). Přínos kibuců národní produkci země daleko přesahuje podíl jejich populace. A to jak v průmyslu tak v zemědělství. Kibucy se podílí na přibližně 33 % zemědělské produkce Izraele a na 6,3 % průmyslu, přičemž podíl jejich obyvatel činí kolem 2,5 % celkové populace

(http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Society_&_Culture/kibbutz.html).

Během poslední dekády se zvýšil počet kibuců, které se staly turistickými centry. Nabízejí rekreační zařízení s ubytováním, které je většinou na stejné úrovni jako mají členové kibucu, někdy o něco lepší. K dispozici bývá hostům také bazén, tenisové kurty, možné jsou vyjížďky na koni nebo návštěva muzea apod. S rozvojem měst a narůstáním izraelské populace se některé kibucy ocitly doslova na předměstí. Proto začaly poskytovat nejrůznější služby obyvatelům přilehlých měst. Jedná se o komerční prádelny,

zásobování, tovární odbytové obchody, péči o děti, letní tábory pro mládež apod http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Society_&_Culture/kibbutz.html).

Dříve bylo zajišťování práce a pracovní síly dovoleno pouze v rámci kibucu. Platilo krédo, že všechno si kibucníci musejí udělat sami, že je nutné střežit se najímání lidí na práci zvenčí. Práce fungovala na systému rotace. Členům byla přiřazena pozice na určité časové období, potom přešli na jinou. Ředitel pobočky podniku byl zvolen na určité funkční období a po té vyměněn. Byl považován za rovného ostatním, i když v ruce třímal větší moc. Dnes už kibucy na systému rotace práce nefungují, ta zůstala pouze u povinností jako je služba v kuchyni a při večerním stolování. Každý člen má právo vybrat si, kde bude pracovat. Může dokonce pracovat i mimo kibuc. Dovoleno je též najímání pracovníků, kteří nejsou členové daného kibucu.

Podle stránek izraelského ministerstva zahraničí tvoří v současnosti členové kibucu jen 38 % své výrobní síly (http://www.mfa.gov.il/MFA/MFArchive/2000_2009/2002/11/Focus%20on%20Israel-%20Kibbutz). Manažerské pozice jsou často obsazovány odborníky zvenčí. Kibucy mají koordinátory hospodářství, kteří jsou zodpovědní za organizaci práce, realizaci výroby a investiční plány. Přestože manažerské posty jsou stále více a více profesionalizované, kibucy podnikly kroky k tomu, aby se jejich ekonomická struktura přizpůsobila dnešní době bez ztráty smyslu pro kolektivní odpovědnost a rovnost práce (http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Society_&_Culture/kibbutz.html).

Ženy, jakožto pracovní síla, jsou rovné mužům a mohou vykonávat všechny druhy práce. Dnes pracují především v oblasti vzdělávání, zdraví a dalších službách. Pryč jsou časy, kdy ženy chtěly dokázat svoji hodnotu tím, že vykonávali náročné mužské práce na poli i v továrnách. Starším členům

kibuců je přiřazována práce odpovídající jejich zdravotnímu stavu a vitalitě (tamtéž).

3.1 Dobrovolníci

V kapitole zabývající se výrobou a zemědělstvím je třeba se zmínit o dobrovolnících, kteří v kibucech pracují a jako pracovní síla se významně podílejí na hospodářství jednotlivých kibuců. Již přes 40 let se do Izraele sjíždějí mladí lidé z celého světa, aby se stali dobrovolníky v některém z kibuců. Tuto zkušenost v sobě nosí již přes 400 000 lidí (http://www.kibbutz.org.il/eng/articles/050404_ganshmucl.htm), včetně mnoha světově známých osobností mezi něž patří např. americký zpěvák Bob Dylan, britský komik Sacha Baron Cohen nebo americká herečka Sigourney Weaver

(http://www.kibbutz.org.il/eng/articles/050404_ganshmucl.htm).

Dobrovolníci jsou pro kibuc velkým hospodářským přínosem, jelikož mnoho nezatežují rozpočet. Na vlastní náklady se dopraví do Izraele, kde je za poplatek národní kibucová agentura umístí do některého z kibuců. Dobrovolníkům je poskytováno ubytování a jídlo plus mohou využívat další služby jako prádelnu, bazén, diskotéku, tělocvičnu apod. Většinou dostávají též symbolické kapesné. Výměnou za toto poskytují dobrovolníci osadě svoji práci. Kibucy jsou na dobrovolnících často závislé, zejména v období sklizně ovoce a jiných sezónních pracích. Většina dobrovolníků je využívána jako pomoc v zemědělství, pracují na farmách se zvířaty, v ovocných sadech nebo na polích. Každý rok odjede pracovat do Izraele přes tisíc mladých nadšenců (http://www.mfa.gov.il/MFA/MFArchive/2000_2009/2002/11/Focus%20on%20Israel-%20Kibbutz). Tento program je výhodný pro obě strany, osadníky i dobrovolníky. Jak již bylo řečeno, dobrovolníci kibucu ušetří náklady, protože kibucníci nemusí na práci najímat pracovní sílu zvenčí. Dobrovolníka

naopak čeká jedinečná příležitost zakusit život v komunitě a zažít neobvyklý životní styl stejně jako seznámení se s lidmi z celého světa. Motivací dobrovolníků je často i touha naučit se hebrejsky, což mnohé kibucy nabízejí ve svých programech. V posledních letech láká do kibucu i ekologické zemědělství. Mnoho studentů ze zemědělských fakult se tam jezdí procvičit, přiučit, jednoduše podívat se jak se ekologicky farmaří na Blízkém východě (<http://greenprophet.com/2008/12/23/5410/organic-kibbutz/>). Dobrovolníci pracují jako normální členové kibucu, tedy osm hodin denně, šest dní v týdnu. Každý měsíc mají tři dny volna. Dobrovolnické programy trvají většinou tři až šest měsíců (<http://www.kibbutz.org.il/volunteers/vomain.htm>). Není neobvyklé, že dobrovolníkům se styl života v kibucu zalíbí natolik, že si pobyt prodlouží nebo se dokonce rozhodnou zůstat natrvalo. V tomto případě ale musí splnit určité podmínky a projít několika stadii, než ho kibuc akceptuje jako plnohodnotného člena. Tento proces může trvat i několik let (<http://www.kibbutzlotan.com/community/absorption/index.htm>).

4 Kultura v kibucu

Ve dnech, kdy ještě neexistoval Izrael jako stát a kibucy nebyly tak velké, se sociální a kulturní život nesl v uzavřenějším duchu menšího společenství, byla to taková „jedna velká rodina“. To znamenalo relativně intenzivní zapojení všech členů do plánování a organizování aktivit, od procházek a táboráků ke sborovému zpěvu a lidovým tancům. Každý kibuc měl ředitele pro kulturu, který plánoval a koordinoval veškeré kulturní aktivity. Sekulární kibucy převzaly obřady a slavnosti židovských svátků, přičemž je upravily do takové podoby, aby se hodili jejich neortodoxnímu vyznání víry. Jsou to hlavně svátky, které mají zemědělský aspekt, jako Pesach nebo Sukkot. Po založení státu se do kalendáře přidaly další svátky, např. Den vyhlášení nezávislosti nebo Památný den holocaustu

(http://www.mfa.gov.il/MFA/MFAArchive/2000_2009/2002/11/Focus%20on%20Israel-%20Kibbutz).

S příchodem satelitní a kabelové televize, videem, osobním počítačem a internetem se zábava přesunula a stále více přesouvá do rodin. Současně s tímto trendem nabízí kibucům a dalším komunitám oblastní zastupitelstvo široké spektrum organizovaných kulturních akcí a zábavy. Obecně se dá říci, že sekulární kibucy pokračují v následování svých přizpůsobených židovských tradic a obřadů. Některé obřady jako např. svatba už ale nutně nemusí být oslavou pro celý kibuc. Díky do pozadí ustupujícímu pocitu sounáležitosti a neposledně také díky snižujícímu se příspěvku na svatbu se tento obřad stal obřadem více soukromým, orientovaným na rodinu a vybrané hosty

(http://www.mfa.gov.il/MFA/MFAArchive/2000_2009/2002/11/Focus%20on%20Israel-%20Kibbutz). Kulturní programy kibucu je možné zažít na vlastní kůži nejen v kibucu a nejen v Izraeli. Kibucové hnutí sdružuje talentované členy všech komunit od severu po jih země do profesionálních skupin a sponzoruje jejich představení doma i v zahraničí. Jedná se o symfonický orchestr, hudební komorní soubory, moderní a tradiční lidové taneční skupiny, pěvecké sbory i divadelní společnosti (http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Society_&_Culture/kibbutz.html).

Po celém světě jsou známá taneční vystoupení skupiny The Kibbutz Contemporary Dance Company. Soubor založila v roce 1970 Yehudit Arnon, narozená v československém Komárnu, která se po přežití koncentračních táborů a po konci druhé světové války usadila v kibucu Ga'aton v západní části Galileje, kde žije dodnes (<http://www.kcdc.co.il/>).

Mnoho nacestováno po celém světě má také The Kibbutz Orchestra, založený rovněž v roce 1970. V souboru působí přibližně čtyřicet hudebníků, kteří každý rok odehrají přes sto koncertů. Orchestr vystupuje s programy

pro mládež, účastní se pravidelných hudebních festivalů a spolupracuje s mezinárodně známými pěveckými soubory (<http://www.kibbutz-orchestra.co.il/>).

V mnoha kibucech můžeme navštívit nejrůznější muzea. Jsou otevřena pro členy, ale též pro širokou veřejnost. Muzea nabízejí expozice, které se často zaměřují na archeologii, přírodu, umění, historii židovského národa a vývoj země

(http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Society_&_Culture/kibbutz.html).

5 Závěr

Na závěr této práce se autorka pokouší o omešší analýzu kibucu tak, jak funguje v přítomnosti, jaké jsou trendy a předpovědi pro jeho budoucnost. Jak je to tedy se stavem kibuců dnes? Jak prospívají? Co je pravdy na tom, že kibucy mají své zlaté časy za sebou? Jak se v nich cítí členové a co si myslí o vývoji celého hnutí? Kam se poděl sionismus? A co tradiční náboženské kibucy? Ve světě panuje poměrně rozšířený názor, že kibucy mají opravdu to nejlepší za sebou. Že se po ekonomické krizi minulého století už nebyly schopny vzpamatovat a zcela uzdravit a že zředění ideologie a rozklad původních socialistických myšlenek působí na hnutí destruktivně a to v důsledku pomalu, ale jistě umírá. Autorka této práce navštívila v roce 2008 tři kibucy. Kibuc Ashdot Yaakov nedaleko Galilejského jezera, kibuc Rosh Hanikra na nejzazším severu země při libanonských hranicích a kibuc Revivim v Negevské poušti na jihu Izraele. Někteří starší kibucníci, se kterými mluvila, vidí budoucnost osad poměrně černě. Vzpomínají na časy, kdy lidé žili více kolektivně, v úplné jednotě, a kdy bylo v kibucu téměř hmatatelné nadšení a odhodlání všech členů. Amnon Rubinstein však ve svém článku v internetové podobě novin The Jerusalem Post z července roku 2007 píše o „návratu kibuců“

(<http://www.jpost.com/servlet/Satellite?pagename=JPost%2FJPArticle%2FShowFull&cid=1184063443552>). Rubinstein vyvrací mýtus hynoucího kibucu. Opak je prý pravdou. Po dlouhých letech krize, kdy mladí houfně opouštěli kibucy a kdy produktivita práce klesala se objevil zlom. V roce 1997 byla celková produkce kibuců ohodnocena na 20 miliard nových izraelských šekelů. V roce 2006 vzrostlo toto číslo na 27 miliard nových izraelských šekelů. V tomto stejném devítiletém období se kibuc dostal od společného kolektivního dluhu 700 milionů nových izraelských šekelů do zisku 1,2 miliardy nových izraelských šekelů, zodpovídající za 12 % celonárodního exportu

(<http://www.jpost.com/servlet/Satellite?pagename=JPost%2FJPArticle%2FShowFull&cid=1184063443552>). To o hospodářském úpadku vůbec nesvědčí. Kibucy se rozvíjí jak v průmyslu tak i v zemědělství, hlavně v tom ekologickém, což přirozeně koresponduje se světovým trendem. Pěstování „bio“ a zelené uvažování vůbec je moderní záležitostí, která se kibucům snad ani nemohla vyhnout. Co se týče sociálního smýšlení a ideologického stavu společnosti v kibucech, je třeba říci, že prvotní zápal průkopníků vedený evropským sionistickým hnutím a do jisté míry také marxistickou ideologií je dávno pryč. Oddanost revolučnímu socialismu a vytváření dokonalé beztřídní kolektivní společnosti je již po dlouhou dobu jen vzdáleným odkazem či dědictvím prvních zapálených průkopníků. Nejspíše to tehdy bylo potřeba, vysušování močálů a tvrdá práce s neúrodnou půdou v nepřátelské zemi byly velmi náročné podmínky pro život. Bez silných ideologických motivů a vnitřního dychtění po vytvoření vlastní domoviny by to člověk asi nezvládl. V Izraeli jsou všichni průkopníci a zakladatelé kibuců velmi ceněni, izraelská společnost si je vědoma oběti, kterou tyto lidé podstoupili, když se přestěhovali do Palestiny a začali vlastníma rukama zúrodnovat zemi a do jisté míry i budovat stát. Sionistická mládežnická hnutí, na popud kterých

se konala většina imigrace do zaslíbené země na počátku 20. století, byla během druhé světové války téměř zlikvidována, Sovětský svaz toto hnutí ve své zemi zrušil. Sionismus však zcela nevymřel, Izrael si dodnes uchoval sionistické smýšlení (i když už se netěší takové popularitě jako dříve) a stále láká Židy z celého světa, aby využili právo návratu a vrátili se do země svých otců. V posledních letech se do Izraele vrací stále více Židů ze severní Afriky a také z Asie, ale ti se vlivem své kultury usazují ve městech, myšlenka kibucu jim mnoho neříká. Jak se můžeme dočíst z internetového rozhovoru reportéra časopisu Wall Street Journal Petera Waldmana s šestadvacetiletým kibucníkem Yuvaem Katzirem, v Izraeli existují mladí odhodlaní lidé, kteří se snaží zachránit a pozvednout sionismus (http://zionism-israel.com/israel_news/2007/06/kibbutz-future-of-zionism.html).

Yuval Katzir je jedním z členů nově vzniklého kibucu Rehovot. Na otázku proč se snaží vytvořit nové kibucové hnutí po tolika neúspěšných pokusech minulých let, Katzir odpovídá, že kibuc není pouhé místo nebo osada, ale myšlenka. Tito lidé se nezaměřují na zemědělství a výchovu dětí. Snaží se nastartovat a vybudovat hnutí, které by proniklo do mládežnických skupin, do škol, a které by vzdělávalo mladé lidi v základech sionistické etiky, což znamená převzetí zodpovědnosti za židovský národ jako takový. Sionistické hnutí se podle Katzira zhroutilo a situace je vážná. Mnoho mladých talentovaných lidí emigruje ze země, je jim to jedno. Na druhou stranu Katzir věří, že je stále šance na vytvoření lepší společnosti, čímž se velmi podobá nadšeným zakladatelům kibuců z počátku 20. století (http://zionism-israel.com/israel_news/2007/06/kibbutz-future-of-zionism.html). Katzir tvrdí, že je třeba obnovit základy. Zajistit prosperující společnost s dobrými školami, kvalitní zdravotní péčí a se systémem pomoci chudým. Mnoho obyvatel Izraele si není vědomo, co se v zemi děje. Historicky vzato, hnutí práce a kibucová hnutí obecně byla základem, těžištěm Izraele. To už je dnes přežitek (tamtéž).

Můžeme říci, že dnešní podoba kibucu je výsledkem tří generací. Zakladatelé, motivováni silným ideologickým přesvědčením, vytvořili jedinečnou společnost s kolektivním způsobem života. Jejich děti se narodily do kibucu, již zarámované společnosti s pevnou kostrou. Tvrdě pracovaly, aby upevnily ekonomiku své komunity, stejně jako její správní a sociální systém. Současná generace, která je „u vesla“ nyní, vyrostla v dobře zaběhnuté a prosperující společnosti. Svoji energii a talent používá k tomu, aby se přizpůsobila požadavkům dnešní doby a vyrovnala se s jejími výzvami (http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Society_&_Culture/kibbutz.html).

Podle Gavri Bargila, generálního tajemníka Kibucového hnutí (http://www.kibbutz.org.il/eng/081101_kibbutz-eng.htm), je v současnosti (informace z roku 2008) v Izraeli 258 kibuců, z nichž 16 je náboženských. Rozprostírají se po celé zemi, od Golanských výšin na severu Izraele až po nejjihnější část země u Rudého moře v poušti Arava. Celkový počet registrovaných členů kibuců dosahuje čísla 106 000 kibucníků, z čehož děti čítají přes 18 000. Po více než dvou dekáдах socio-ekonomické krize, která mimo jiné vyústila v odliv členů, vidíme nový trend. V posledních několika letech hlásí většina kibuců nárůst zájmu lidí o členství. Kandidáty jsou hlavně mladí svobodní lidé a rodiny. Rychlé absorpci členů ale brání nedostatek ubytovací kapacity v kibucech, které na takový příliv nejsou připraveny (http://www.kibbutz.org.il/eng/081101_kibbutz-eng.htm). V kibucech existuje nejednotnost, která se dá vystihnout, když se podíváme na rozdělování příjmu kibucy a jejich členy. Znamé jsou podle Bargila tři metody:

- 1) Komunální metoda – příjmy se rozdělují veřejně na totálním rovnostářském základě. Není důležité nakolik kdo přispívá svou prací, ohled se bere pouze na velikost rodiny a také na počet roků strávených v kibucu.

- 2) Integrovaná metoda – příjem jednotlivce se skládá ze tří částí. Nejprve je to rovný plat, který dostávají všichni, potom se bere v potaz rodina a třetí částí je procento z jednotlivcova platu, odvislé od jeho osobního přínosu kibucu.
- 3) Metoda bezpečnostní sítě – v této nejmladší verzi uplatňují kibucy politiku diferenciovaných mezd, tedy každý člen má odlišný příjem, který se odvíjí od druhu zastávané práce. Základní poučkou je, že čím více člověk vydělá, tím větší bude jeho podíl peněz z příjmu kibucu. Určité procento z platu kibucníka je mu odečteno a dáno do společné kasy, odkud se pak rozděluje těm členům, kteří jsou na hranici stanoveného životního minima. Proto tedy název metody bezpečnostní sítě (http://www.kibbutz.org.il/eng/081101_kibbutz-eng.htm).

Z celkového počtu kibuců praktikuje jen okrajové procento integrální metodu. Přibližně 60 kibuců aplikuje zcela komunální způsob sdílení příjmu, tedy používá nejstarší metodu číslo jedna. Nicméně nezanedbatelný je počet kibuců využívajících třetí a zároveň nejmodernější metodu. Těchto přibližně 170 kibuců se považuje za reformované. Původní staré smýšlení a ideály kibuců přizpůsobily současné sociální a ekonomické realitě (tamtéž).

Na budoucnost kibuců, stejně jako na budoucnost země, ve které se nacházejí, existuje nepřehledné množství názorů a úhlů pohledu. Kibuc je unikátní forma společenství v unikátní zemi. Z tohoto důvodu můžeme jen těžko předvídat další vývoj v této oblasti. Nezbyvá než dodat, že skupiny židovských přistěhovalců vytvořily poměrně zajímavou sociálně-hospodářsko-kulturní jednotku, o níž tato práce pojednávala. Jistě, kibuc není namnoze náboženská „jednotka“, ovšem nebyť jednotící síly judaismu, tj. schopnosti vnímat jedinečnost poslání a národa, nebyl by možný ani sionismus. Nevznikl by stát Izrael a kibuc by tak nebylo téma této práce. Víra v Hospodina, Boha

Abrahamova, Izákova a Jákobova, jakožto Pána celé země, víra v platnost zaslíbení a proroctví, napsaná před staletími proroky Izraele, přivedla tento národ zpět do země jejich otců. Izrael se v současné době nachází v centru dění, které svým způsobem zaměstnává celý svět. Boj Izraele není lehký, ale psáno jest: Ezechiel 39:27: „Ukážu na nich svou svatost před očima mnohých pronárodů tím, že je přivedu zpět z národů a shromáždím ze zemí jejich nepřátel.“

Ezechiel 34:12: „Tak jako pastýř pečuje o své stádo, když je uprostřed svěřených ovcí, tak budu pečovat o své ovce a vysvobodím je ze všech míst, kam byly rozptýleny v den oblaku a mrákoty.“

Ezechiel 34:13: „Vyvedu je z národů, shromáždím je ze zemí a přivedu je do jejich země. Budu je pást na izraelských horách, při potocích a na všech sídlištích v zemi.“

Věřili tomu zakladatelé Izraele a tímto poselstvím též končí tato bakalářská práce.

6 Soupis bibliografických citací

BAUMAN, Z. 2000. *Myslet sociologicky : Netradiční uvedení do sociologie*. 2. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 2000. s. 74. ISBN 80-85850-90-7.

BENDL, S. 2001. *Maturita ze společenských věd*. 3. vyd. Praha : Nakladatelství Aleš Skřivan, 2001. s 14.

BEN-ZEEV, G. 2008. Making the Desert Bloom. *Business Spotlight*. 2008, is. 3, s. 30.

BIBLE : Pímo svaté Starého a Nového zákona. Český ekumenický překlad. 12. opravené vyd. Praha : Česká biblická společnost, 2001. Ezechiel, s. 1105-1113. ISBN 80-85810-28-X.

DARIN-DRABKIN, H. 1962. *The Other Society*. 1st Eng. edition. London : Victor Gollancz Ltd, 1962. 356 s..

GIDDENS, A. 1999. *Sociologie*. 1. vyd. Praha : Argo, 1999. s. 178. ISBN 80-7203-124-4.

GILBERT, M. 2002. *Izrael : Dějiny*. 1. vyd. v českém jazyce Praha : BB-Art, 2002. s. 21-104. ISBN 80-7257-740-9.

GOLDY, R. 1973. *Kibbutz Socialism*. 1st edition. Tel-Aviv : Friends of the Histadrut, 1973. 24 s.

PETRÁČKOVÁ, V., KRAUS, J. a kol. 2000. *Akademický slovník cizích slov*. 1.vyd.(dotisk) Praha : Academia, 2000. s. 406. ISBN 80-200-0982-5.

REICHL, J. *Kapitoly systematické sociologie*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2004. s. 78-79, 110-120. ISBN 80-86432-80-7.

TALMON, Y. *Family and Community in the Kibbutz*. 1972. 1st edition. Cambridge, Massachusetts : Harvard University Press, 1972. 266 s. SBN 674-29275-8.

Soupis webových citací

BARGIL, G. 2008. *The Kibbutz movement - 2008* [online]. 2008 [cit. 2009-04-10]. Dostupný z WWW: <http://www.kibbutz.org.il/eng/081101_kibbutz-eng.htm>.

BY-BIEN, Y. 1966. *Adult Education in Kibbutzim in Israel* [online]. Jerusalem : Israel Govt., 1966 [cit. 2009-04-08]. Dostupný z WWW: <http://www.eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/000019b/80/33/c8/2c.pdf>.

During the British Mandate [online]. 2009 [cit. 2009-03-08]. Dostupný z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Kibbutz#During_the_British_Mandate>.

FIDLER, J. 2002. *Focus on Israel- Kibbutz : Kibbutz What Why When Where* [online]. 2002 [cit. 2009-03-25]. Dostupný z WWW: <http://www.mfa.gov.il/MFA/MFArchive/2000_2009/2002/11/Focus%20on%20Israel-%20Kibbutz>.

Kibbutz Beit Keshet. *Beit Keshet* [online]. 2006 [cit. 2009-04-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.jewishagency.org/NR/rdonlyres/619F571F-96D8-4C3A-9020-5E527BF40821/0/keshet.doc>>.

Kibbutz Contemporary Dance Company : Yehudit Arnon [online]. 2009 [cit. 2009-04-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.kcdc.co.il/Kcdc/Pages/founderEng.html>>.

Kibbutz Gan Shmuel. *Kibbutzim Site : Celebrating 40 Years of Kibbutz Volunteers* [online]. 2005 [cit. 2009-04-06]. Dostupný z WWW: <http://www.kibbutz.org.il/eng/articles/050404_ganshrael.htm>.

KLOOSTERMAN, K. 2008. *The Kibbutz Movement Revival* [online]. 2008 [cit. 2009-04-07]. Dostupný z WWW: <<http://greenprophet.com/2008/12/23/5410/organic-kibbutz/>>.

ROTHSCHILD, N. *Kibbutzim? What Kibbutzim? These Are Eco-Farms!* [online]. 2008 [cit. 2009-04-08]. Dostupný z WWW: <http://www.jewcy.com/post/hollowing_out_zionism_re_branding_israels_kibbutzim>.

RUBINSTEIN, A. Return of the Kibbutzim. *Jerusalem Post* [online]. 2007 [cit. 2009-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.jpost.com/servlet/Satellite?pagename=JPost%2FJPArticle%2FShoofFull&cid=1184063443552>>.

Shamir Company Profile [online]. 2003- [cit. 2009-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.shamir.co.il/prof.asp>>.

Stages of Absorption [online]. 2005 [cit. 2009-04-07]. Dostupný z WWW: <http://www.kibbutzlotan.com/community/absorption/absorption_3.htm>.

The American-Israeli Cooperative Enterprise. *Jewish Virtual Library : The Kibbutz* [online]. 2009 [cit. 2009-03-25]. Dostupný z WWW: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Society_&_Culture/kibbutz.html>.

The First Kibbutzim [online]. 2009 [cit. 2009-03-06]. Dostupný z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Kibbutz#The_first_kibbutzim>.

The Israel Kibbutz Orchestra [online]. 2008-2009 [cit. 2009-04-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.kibbutz-orchestra.co.il/>>.

The World Factbook : Israel [online]. 2009 [cit. 2009-04-06]. Dostupný z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/is.html>>.

Ulpan Kibbutz [online]. 2009 [cit. 2009-04-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.kibbutzulpan.org/page.asp?ln=eng>>.

ZIGMOND, L. *Kibbutz Lotan Center for Creative Ecology* [online]. 2002-2009 [cit. 2009-04-08]. Dostupný z WWW: <http://www.kibbutzlotan.com/creativeEcology/cust_interat/support_our_center.htm>.

7 Bibliografie

ŠANDEROVÁ, J., MILTOVÁ, A. 2005. *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách : Několik zásad pro začátečníky*. 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 2005. Studijní texty, sv. 34. ISBN 80-86429-40-7. Abstrakt (resumé), s. 41-43.

